

Focus op informele zorg

Sociaal en Cultureel Planbureau

Informele zorg in Nederland

Een literatuurstudie
naar mantelzorg en
vrijwilligerswerk
in de zorg

Titel Informele zorg in Nederland
Auteurs Alice de Boer en Mirjam de Klerk
Uitgever SCP
Prijs € 17.50 of gratis via www.scp.nl
Omvang 63 pagina's
ISBN 978 90 377 0679 6

door Jan Steyaert, Master sociaal werk,
Universiteit Antwerpen

Herinneringen aan de zomer van 2013 bestaan vooral uit de hitte, maar toch ook aan de opflakking van interesse in informele zorg. Die ligt natuurlijk sinds de invoering van de Wmo al hoog, maar de media-aandacht voor het initiatief rond (moreel) verplichte mantelzorg van zorginstelling Vierstroom deed daar toch nog een schepje bovenop. Staatsecretaris Martin van Rijn ziet er wel wat in, Roos Verheggen (Mezzo) vindt het overbodig en contraproductief. In alle drukte ontsnapte het even aan de aandacht dat VWS (eindelijk) met een kabinetsbrief kwam over mantelzorg en vrijwilligers onder de welluidende titel *Versterken, verlichten en verbinden*. Daarbij twee observaties. Op pagina 2 schrijft Van Rijn: 'Vrijwilligerswerk en mantelzorg kun je vanwege de aard ervan niet verplichten. Dat ga ik dus ook niet doen.' Boeiend dat hij zich een maand later dan anders uitlaat in de media. En verder komt in het hele document zelfhulp niet in beeld. Wat een gemiste kans!! Steevast wordt deze bron van informele zorg vergeten.

Bij de kamerbrief is ook een publicatie van het SCP opgenomen over informele zorg in Nederland. Alice de Boer en Mirjam de Klerk brengen daarin in beeld hoe het er met mantelzorg en vrijwilligerswerk in Nederland voorstaat. Achtereenvolgens komen beleid, burgers, hulpvragers, mantelzorgers en zorgvrijwilligers aan bod. Van *beleid* wisten we al dat er steeds meer aandacht is voor informele zorg, deels omwille van kostenbeheersing, deels omdat het zo hoort in onze beschaving. Boeiend in dit hoofdstuk is dat deze publicatie de aftrap vormt van

een nieuwe reeks onderzoeken van het SCP naar informele zorg. Dat is alvast goed nieuws. *Burgers* komen met een dubbele boodschap naar voor: enerzijds wil een meerderheid best zijn medeburgers helpen, anderzijds vinden ze zorg voor hulpbehoevende ouders vooral een taak van de overheid. Gedeelde zorgverantwoordelijkheid dus. En 37 procent van de bevolking vindt het prima dat daarbij meer verwacht wordt van onderlinge hulp. Dat getal is wel erg afhankelijk van leeftijd: hoe jonger, hoe meer steun voor die ontwikkeling.

Bij *hulpvragers* wordt duidelijk dat er al een situatie is waarin zij meer informele dan formele zorg ontvangen. En die informele zorg beperkt zich niet tot nog zelfstandig wonende zorgbehoevende burgers, maar speelt zich ook binnen de muren van residentiële zorg af. De *mantelzorgers* zijn met velen, hoewel schattingen erg uiteen lopen door onduidelijke definities. Mantelzorg is vooral vrouwelijk, en verouderd. Dat laatste is op zich niet verwonderlijk, ook de leeftijd van zorgbehoevende ouderen komt steeds hoger te liggen.

Er zijn ongeveer evenveel *zorgvrijwilligers* als mantelzorgers. Het is echter onduidelijk in welke mate het dan gaat om dezelfde mensen die zowel mantelzorger als zorgvrijwilliger zijn, dan andere burgers. De schattingen lopen wel erg uiteen, afhankelijk of je peilt bij burgers dan wel organisaties uit de zorg.

Al bij al weten we dus al veel. Maar niet over de essentiële vraag, zoals duidelijk wordt uit de slotparagraaf van deze publicatie: 'Onduidelijk is nog hoe groot het onbenutte potentieel aan informele zorg is, hoe er meer onderlinge steun tot stand kan komen...' ■